

Modern History Archives
Archiv Najrodnije Historiji
Рова: 111. справа
CSP

1989 год

№ 4

СТУДЭНЦКАЯ ПУБЛІКАТКА ЗГУРТАВАННЯ СВІТАНАК

БЕЛАРУСКАЕ АДРАДЖЭНЬНЕ І ГІСТОРЫЯ Праект выкладу папрабаваньняў студэнцтва галіне гісторыі

Гісторыя накіравала нашаму народу трагічны і гераічны лёс, але най-
больш — трагічны. 140 крымскататарскіх навалаў, 95 крымскататарскіх навалаў,
200-гадовая вайна з Масковіяй, I і II Сусьветныя войны, сталінскі генацыд
— вось тэя цярні, прадзіраючыся скрозь якія наш народ часам губляў больш
за палову свае колькасці. Але людзкія страты, хоць і не заўсёды, але
можна зьлічыць, ды вось як зьлічыць страты культурныя, духоўныя, этнапсы-
халёгічныя? Хто зьлічыць, як пацярпеў нацыянальны дух беларусаў? Хто ска-
жа, колькі гэніяў, колькі Скарынаў, Купалаў, Багдановічаў ды Караткевічаў
не нарадзіла нашая земля, загойваючы крывавыя раны, атрыманыя праз звады
і бойкі паміж хцівымі маскоўскімі імперыялістамі-русіфікатарамі, польскімі
экспансіяністамі-полёнізатарамі ды іншымі драпежнікамі, што грэзьліся
паміж сабой за права валодання нашай Бацькаўшчынай? Колькі нашых гэніяль-
ных суайчыннікаў сталіся гонарам іншых культураў ды краінаў, пакуль наша
Айчына, зьнясіленая, аблыганая і апляваная, з ласкі далёкіх і блізкіх су-
седзяў пакутавала пад чужынскім ярмом? Хто скажа? Апрача нас саміх-ніхто!
Скажам мы, самі, беларусы, без чыіхсьці ласкі і дазволу! Толькі ўсьведам-
леньне ды асэнсаваньне кожным беларусам велічнага пакутна-трагічнага шля-
ху нашага народа на працягу ягонае тысячагадовае гісторыі можна спрычыніць
па да кансалідацыі беларускае нацыі, можна зрабіць яе жыцьцядзейнай і жыць-
цяздольнай, можа гарантаваць будучыню народу, які, праз стагодзьдзі пер-
пячы крывавыя навалы, гвалт, глум, ману і зьдзек, усё яшчэ трывае з апош-
ніх сілаў і усё яшчэ спадзяецца лепшае будучыні.

Мы за стварэньне навуковай беларускай гісторыі з пазыцыяў беларусаў,
бо кожны народ мае права на сваю гісторыю, пісаную зь ягоных уласных пазы-
цыяў, а не з пазыцыяў суседзяў.

Мы цалкам падтрымліваем Праграму і задачы "Мартыралёга Беларусі".
Мы за тое, каб беларуская гісторыя сталася дамінуючым стрыжнем у сіс-
тэме выхаваньня і асьветы маладога пакаленьня беларусаў.

Мы за пераступеннасьць беларускае гісторыі сярод іншых галінаў гісто-
рыі /гісторыя СССР, новая гісторыя і г.д./ у сістэме сярэдняй і вышэйшай
адукацыі на Беларусі.

Мы за карэнную перабудову, дэмакратызацыю і "плюралізацыю" выдавецкай

палітыкі на Беларусі ў галіне грамадзкіх навук.

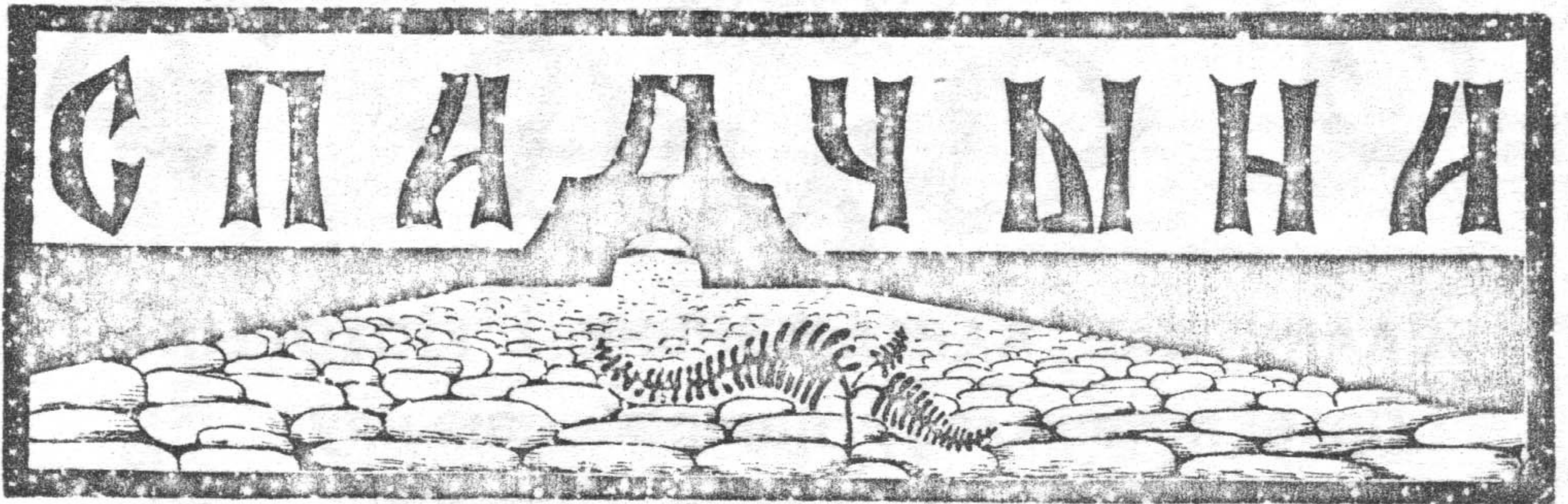
Мы за карэнную перабудову музейнае справы на Беларусі.

Мы за перабудову і дэмакратызацыю манументальнае прапаганды на Беларусі.
Мы за вяртанне усіх без выключэння гістарычных назваў, у розныя часы страчаных нашай Бацькаўчынай. Мы за вяртанне гістарычнай назвы сучаснае сталіцы БССР -- Менску. Мы за кантроль народа ў справе надання новых і змены старых назваў.

Мы за вяртанне на Беларусь усіх культурных ды гістарычных каштоўнасцi-- цаў, дакументаў і матэрыялаў, вывезеных у апошнія стагоддзды з нашае Бацькаўчыны.

Мы за актыўнае супрацоўніцтва з прагрэсываючай беларускай эміграцыяй у галіне гісторыі і культуры.

Запрапанавану Т. Х:Б.

У ДУХУ ЗАСТОЙНАГА ЧАСУ

Мікола Ермаловіч

Заканчэнне. Пачатак у № 3.

Ня менш спрошчаныя былі погляды Л. Абэцэдарскага на утварэнне Вялікага княства Літоўскага /ВКЛ/ і характар гэтай дзяржавы. В. Мясцэчка і З. Кепыскі дарэмна прыпісваюць яму памылковае сьцьверджанне аб утварэнні ВКЛ у XII стагоддзды на тэрыторыі сучаснае Літвы. Гэтае меркаванне, не падцьверджанае фактамі, панавала ва усёй дакастрычніцкай гістарыяграфіі. Адтуль жа запазычаныя сьцьверджанні Л. Абэцэдарскага пра захоп літоўскімі князямі беларускіх земляў. Пад выглядам барацьбы з фальсіфікатамі гісторыі Беларусі, імёны і працы якіх ён не называе, ён усяляк прыніжаў ролю беларускага народу ў гэтай дзяржаве.

Так, для яго нічога ня значыла, што беларусы складалі большасць насельніцтва і што беларуская мова была дзяржаўнай у ВКЛ /"У сьвятле неабвержных фактаў", 1969, сс. 17-19/. А вось тое, што вялікія князі былі літоўцамі з паходжаньня, для яго гэта было больш важным доказам літоўскага панаваньня /там жа с. 23/, хаця, як устаноўлена дасьледчыкамі, аніводнае імя так званых літоўскіх князёў не тлумачыцца літоўскай мовай.

Цяжка сказаць, з прычыны свайго невуцтва ці наўмысна ён у гэтых пытаннях абыходзіў вядомае выказваньне Ф. Энгельса, які адкінуў розныя безпадстаўныя домыслы ды указаў на мірнае аб'яднаньне беларускіх, украінскіх і літоўскіх земляў: "У той час, калі Вялікаросія пачала пад мангольскае іга, Беларусь і Мала-росія знайшлі сваю абарону ад азіяцкага нашэсьця, далучыўшыся да гэтак званнага Літоўскага княства". /Соч. т. 22, сс. 18-19/.

Сапраўды, няма ніводнае пісьмовае крыніцы, якія б сьцьверджалі факт заваяваньня літоўскімі князямі беларускіх земляў. З прыведзенага выказваньня відаць, што Ф. Энгельс лічыў гэтую дзяржаву літоўскай толькі па назве, што так і было. Уласна літоўскія землі займалі толькі дзесятую частку усёй тэрыторыі дзяр-

Чуу, што выйшаў я з нароца,
 Што загнаць хацелі ў хлеу,
 Што дурным наш род рабілі,
 Што па турмах нас гналі,
 Што культуру разграблі —
 Па Сібіры развязаблі,
 Каму ў рукі лом-лапату,
 Разумнейшым — Курапаты.

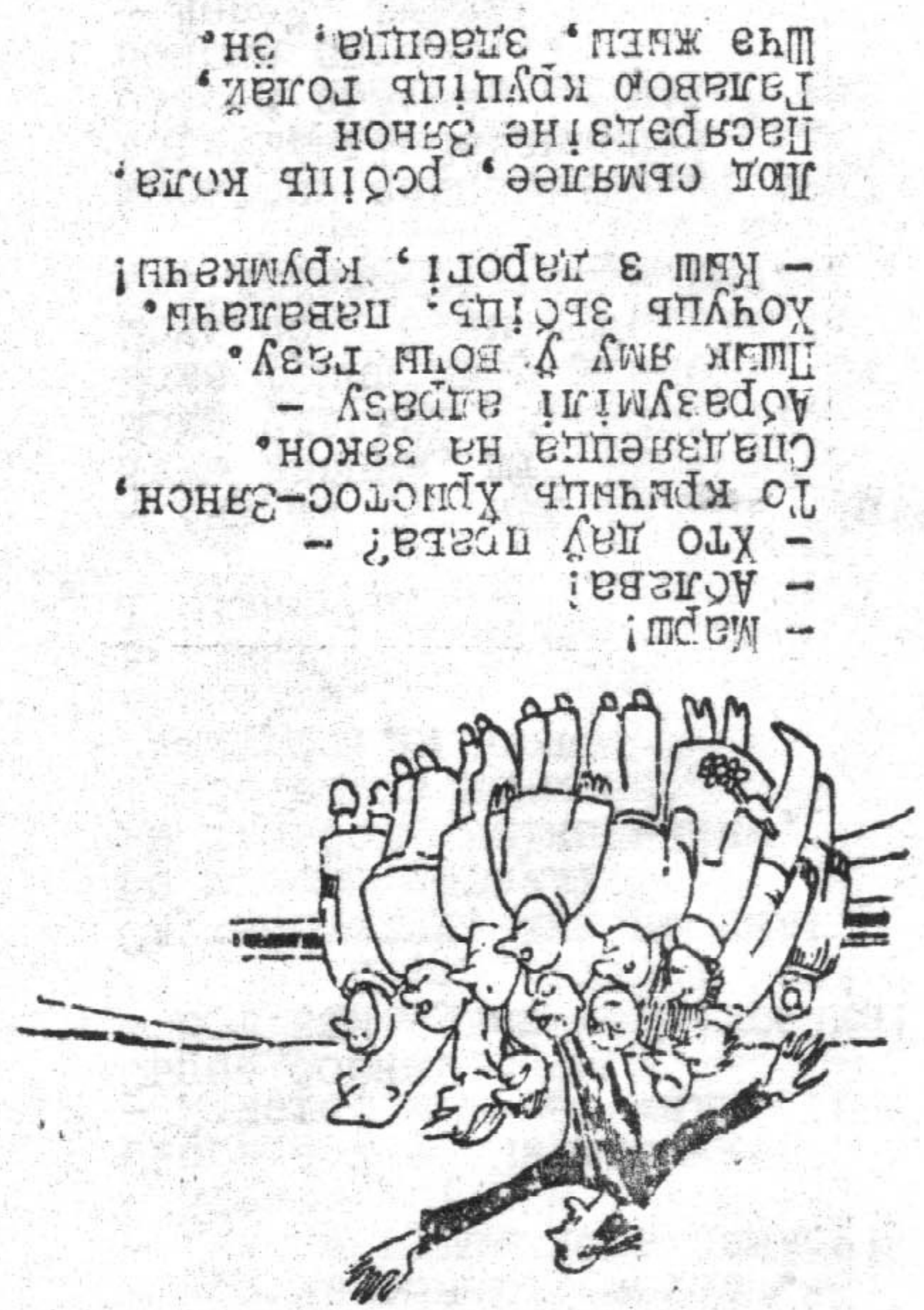
Што раней мы гонар мелі,
 Што пабілі мы татар,
 А каб душы не чарсьцезелі,
 Быў у нас першадрукар.
 Што сэрод славян ці немцаў
 Мелі мы аўтарытэт.
 Не пускалі далей сенцаў,
 Калі збройны лез валет.
 Што ня мы ў эмігранты —
 Эмігрантамі да нас!
 Што акторы, музыканты
 У нас мелі зорны час.
 Што ў маскоўскіх камяніцах
 Пуды нашае рукі.
 Што за волю лезьлі біцца
 Часта нашы мужыкі.
 Што забілі нам Купалу,
 Што касцямі шлях услан
 К Беларускаму каналу,
 І ў Нарыльск, і ў Магадан.

На Дзяды натсуп зьбіраўся,
 І ніхто зь іх напярод
 Знаць ня знаў, не здагадаўся,
 Што зь Дзядоў ідзе НАРОД.
 І хацеў ён, не хацеў,
 Але сеньня зразумеў,
 Дзе схавана сіла "класа",
 Што жарэ бясплатна мяса,
 Што кіруе, як захоча,
 Што на могілках рагоча,
 Што культуру нішчыць, мову,
 Што нас доіць, як карову,
 Што давеў нас да жабрацтва,
 Што крычыць пра роўнасьць, брацтва.
 Супраць нас законы піша —
 Книш пад вежкі, людзі-мышы!
 Што ў газетах брэх друкуюць,
 На рабочых гоняць страх:
 Бач, рабочыя працуюць,
 Нефармалы — пры жыдах
 За рабочы кошт жыруюць!
 Проста жах!
 Толькі крыкнуць шчэ ня смеюць:
 "Бі жьдсў, ратуй Расею!
 Натравіць, цікаць старацца,
 Каб ня сьніўся ім той фронт,
 Даць пад хвост-пачнуць баяцца,
 Ды яшчэ узяць на понт:

што дазваляў-кажуць-контра,
 Не даўлі, мяжоніці мондрэ,
 А лодзі, мяжоніці мондрэ,
 Кажа: "ён шчэ пачініці!"
 Я кажу: "чыгь эо, эо, эо,
 што гаркам гезапе даў,
 Я эе, гату праваў,
 Слоўна ў слоўна перапрадаў."
 Бачу — велічыць, раточуць,
 Дурна стровіць на вачах.
 А чало канкрэтна хочучы?
 Наганяць голжкі строх. Ах!
 Штраф—сабакі! Ізі! ланю,
 Каб оня лезундаў і слоў!
 Зноў!

Зноў заробку палавіну
 Конны в не ацпаю...
 А каб вас у пававіну!
 Латку-матку валую!
 Зноў іду да "Талкі!"
 Там навін, як олох у сукі!
 Камсамолу незрукі! —
 Ляк прагнаў іх зноў на мукі,
 На адзвнчні па пвара...

хто ара, а хто жара...

— Марш!
 — Асгва!
 — хто даў прэга? —
 То крычыць Хрыстос-Занон,
 Спалзвешца на закон,
 Абразумлігі адразу —
 Ліжк вму ў вочы гезу.
 Хочучы зьбіць павалачы,
 — Кмш з ларолі, крдумкячы!
 Люд сьмялее, рсціць кола,
 Пасраціне Занон
 Пасраціне Занон
 І лавою круціць голы,
 Шчэ жмел, элаешца, эн

Нефармалы? Іх навалам!
 Пры станку як вы сылі,
 Дык яны усё памалу
 З магазінаў падмялі.
 Рускіх высяляць, павяжуць.
 Можа нават будуць біць..."
 Чыю душу медам мажуць?
 Чый язык яшчэ сьвярбіць?
 Дзе чыталі мы пра гэта?
 Ах, чужая нібы слава?
 Быў у іх такі паэта —
 Падкалодны гад Цанава.
 І сыны яго ў сіле —
 Вунь стаіць якая раць!
 Морды гэтак адкармілі,
 Што за дзень не абасраць!

"Беларусь — стабільны край"
 Для вандэйцаў проста рай.
 Бо народ пакорны, чулы
 Сталіністам даў прытулак.
 Селі моцна на гарбе,
 І на мне, і на табе.
 Ды народам, як канём
 У нябыт, у ноч кірукць.
 На Дзяды хоць спамянём,
 Паіменна іх, хай чуюць!

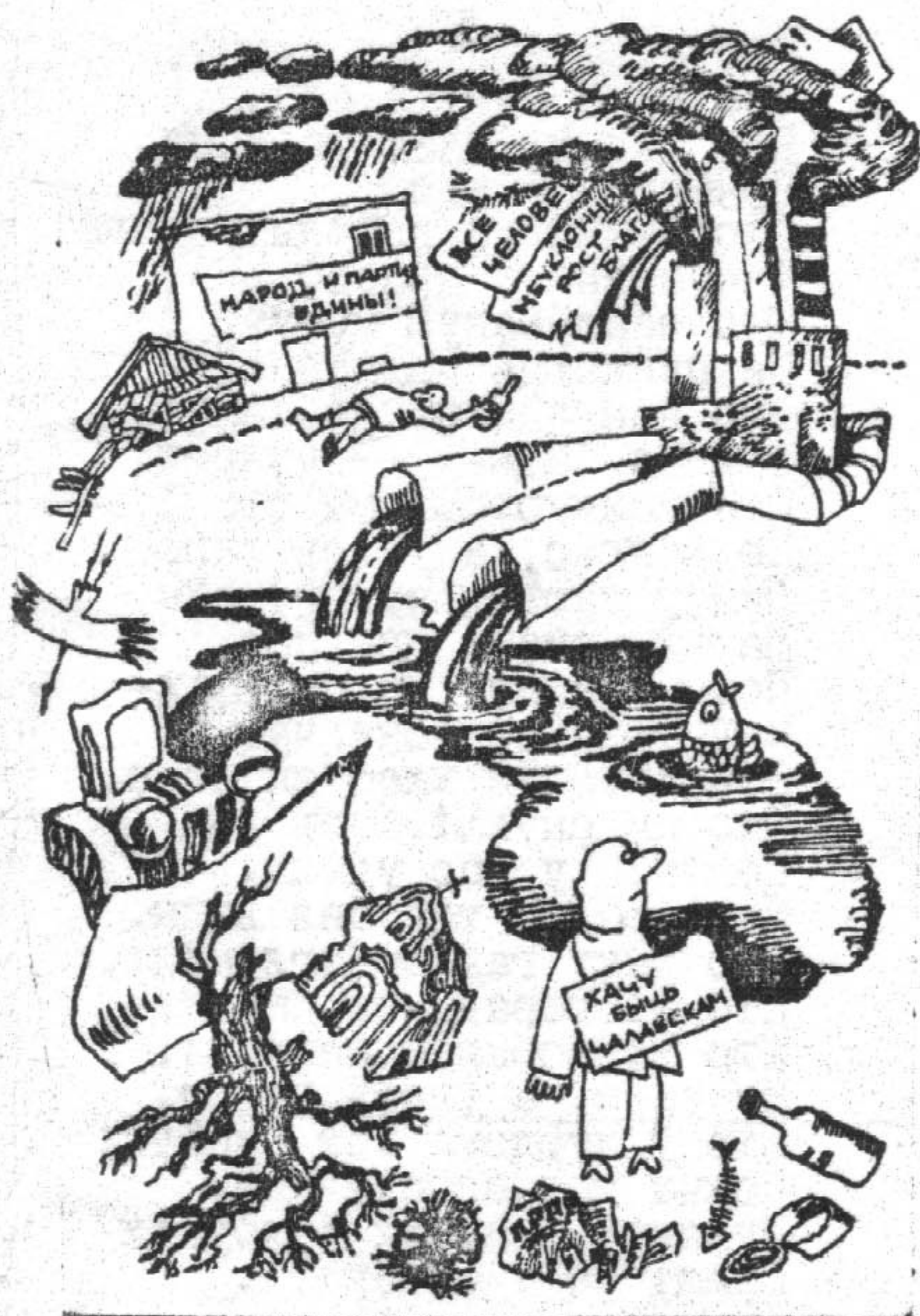
Змыем, счысьцім, сплюнем грязь.
 Злазь, брыда, з народа, злазь!

Дзе ж мне з кім пагаварыць,
 Каб бяз сьмеху і бяз зьдзеку?
 "Талака" чую шуміць,
 Яе выбраў замест лекаў.
 Хлопцы мкнуць на Курапаты.
 Я за імі... От псямаць!
 Я спакойны, я жанаты...
 Дык за што мне штраф даваць?
 Нес я Берыі — падонка
 На калу ў пенснэ партрэт.
 Ззадзі дзеці йшлі і жонка —
 Цэлы мой аутарытэт.
 А на заўтра, як укус:
 Бух мне позвачку у МУС!
 "Мітынг ваш быў без дазволу
 І без санкцый чынароў..."
 "Але ж я ня плёў крамолу..."
 "Штраф плаці і будзь злароў".
 Сеў я дома і сяджу,
 Жонцы ў вочы не гляджу.
 "Дзе паўсотні ты падзеу?
 Мо згубіў, прапіў, праеў?"
 "Новы век, — кажу, — харошы:
 Ня усё мерыцца на грошы.
 Я й цябе завалаку,
 Каб пачула "Талаку".

Зноў хадзіў на іх я схопы,
 Слухаў мову, быццам сьпеў.

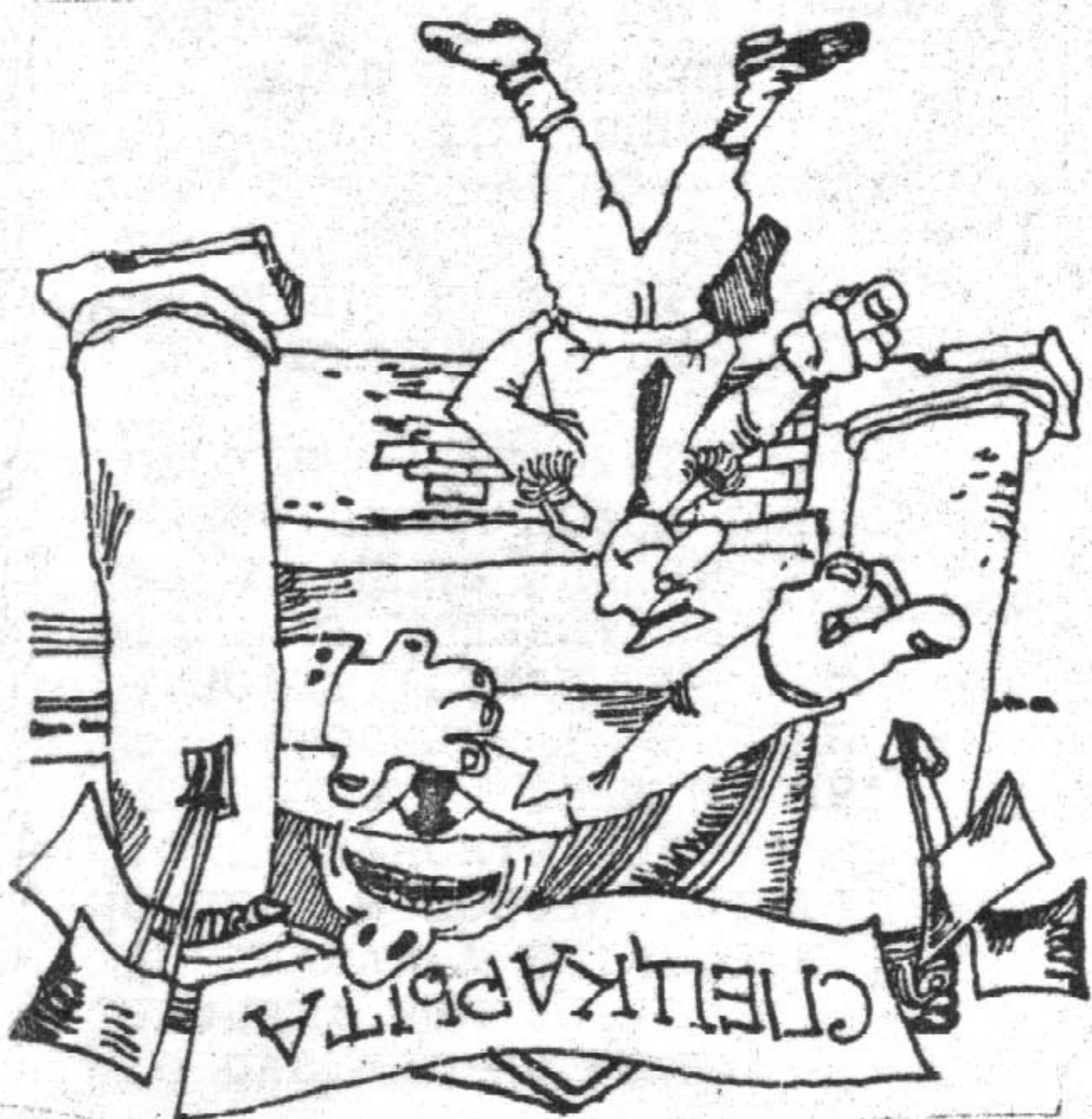
— Прочытайце я вас готов.
 — Дык ня рушыце хопць дзядоў!
 — Кто таков?
 — Спее бойка. Перепалка:
 — Милоты, мне вас жалко...
 — Вот вам будет перестройка!
 — Слухайте стаў, дык не далі,
 Бо маторы заравілі,
 Ды дэльтот, як на вайне,
 І ўсе еліць на мяне:
 Душаўокі,
 Валаметы,
 Варанкі!
 І куляметы...
 — Дык за што нас будзіць біць?
 Кулі дзешца, што рабіць?
 Можа ўласць перамянілі?
 Можа фронт зноў у нас?
 Можа сон дурны прысянілі?
 Што людзям пуськаць газ?
 Мегэфоны завяваюць...
 Адужваюць! Заганяюць!
 Войска зьлева,
 Войска справа...
 — Левай, левай!

Няхта зноў пухчае хмары,
 І пра Сталіна зноў марыць,
 Каб скарэй бандыт ажыў...
 Ох, трывожна, зноў трывожна,
 Ганіць дзядоў байкот:
 Хай гніе, куніць ня можна,
 На прывіток чалівай банкет.
 Так матыма правілі
 Дасць чыліскі варыянт!
 Зверху хтосьці даслаўле:
 Трора крэйс, тора гней.
 Перастройка? Вам яка?
 А ну, кыш назал у хлэй!
 З пэжкэй думкай мкну да дому,
 А на сўтрач санаваты:
 — Табе позвачка сьліпому!
 Пойдзеш, гніла, у салаты!
 — Як? За што? Дык не вайна!
 У газэтах — разораенне...
 — Для тэб — пуга одна.
 Воспівалы, без сьменья!
 — Белш маю в оілет,
 Саракотка за плячамі...
 Ваенком сказаў: "Прывет!
 Утром быць, как все, с вешамі!"
 Іапсавалі мне настроі.

Стаў сьпектаклі пра вандаю —
 Не заб'юць, дык зразумеюць...
 А на самым на пагорку
 Быццам невадам з вады,
 Цягнуць беднага Вячорку.
 — А куды яго? Куды?
 — Чё, куды? Туды, в реку:
 Топім ету "Талаку"!
 И "Тутейших" помордуем,
 Мы их носом, сука, чуем!
 Мне приказ и я берусь
 Всю очистить Беларусь!
 — Ад каго? Ад жыхароў?
 Тут палкоўнік аж зароў:
 — Чё? Любить вас не привык?
 За колхозный ваш язык?
 — Але сала лобіш наша?
 Бульбу прэш, ды без нітратаў.
 — Я вам жыццю строю краше!
 — Строй, ды толькі без саладатаў.
 — Вы подполье сотворили!
 — Дзе? Пачуць я быў бы рад.
 Як вы нас перахрысьцілі?
 — Хрен, вам "Матрипатрихат"!
 С нами сила и порядок.
 Наведём его, где надо!
 Брысь!
 Заткнись!
 Руки вверх! Сюда садись!

што па ўсёй на Беларусь!
 На пасадах і ламах
 Выраі сёў, ніоўта тусі
 І на злоніш трах-оаоах!
 што—дзе пермаўке, калыцелік—
 Параділі МТС.
 На адзінікі ставяць нолік —
 Называюцца—прадас.

Асташонку — па пачонках,
 Аж павіснуў на сасонках,
 Пагнупць нейкую лавуцуну,
 Кухталя і мне ў сьпіну.
 Стаў, гляджу яму ў храну:
 Пі пасьмееш яшчэ оіць?
 Апусьціў мязотнік лапу,
 Проста берэм глядзіць.
 Качу плюнупць, ды баясь.
 Знаю сам, дзе апынусь.
 Як прыхопіць такі кат —
 Не паможа адвакат.
 Трамінуў, пабег далей
 З гумай-папай на лозей.
 Важны, мажны і вальжны,
 Распектубельны як пан,
 Сам Раўскі лес свой дражніць,
 Кажэ: "Брысь, а то я дам!"
 От, маўчаў он сабе ціха
 Альбо лесам уцякаў,
 Пшык яму з оагёну ліха —
 На натах не устаў.
 Газ у нас дык не японскі:
 Чарамховы, чарамхоўскі,
 Меўся быць на прусакоў!
 Пшык Раўскаму — гатоў!
 Пшык, як плакаў наш Кунала —
 Яму солей перапаала.

Вось якія тут падзеі
 Робяць кормчыя Вандзі.
 Наша Поза-Бела-Ностра
 Атакуе вельмі востра
 Як прыціснуць, то здаецца,
 Што галоснасьць гнецца, рвецца,
 Што Масква не устаіць,
 Што й туды паедуць біць,
 Што канец перабудове...
 Стоп, засраныя панове!
 Трасцу ў бок, часы ня тыя,
 Людзі болей не нямыя!

У адказ нясуцца маты.
 Што, нам тутка зімаваць?
 — Дык ідзем на Курапаты,
 Будзем там мітынгаваць.

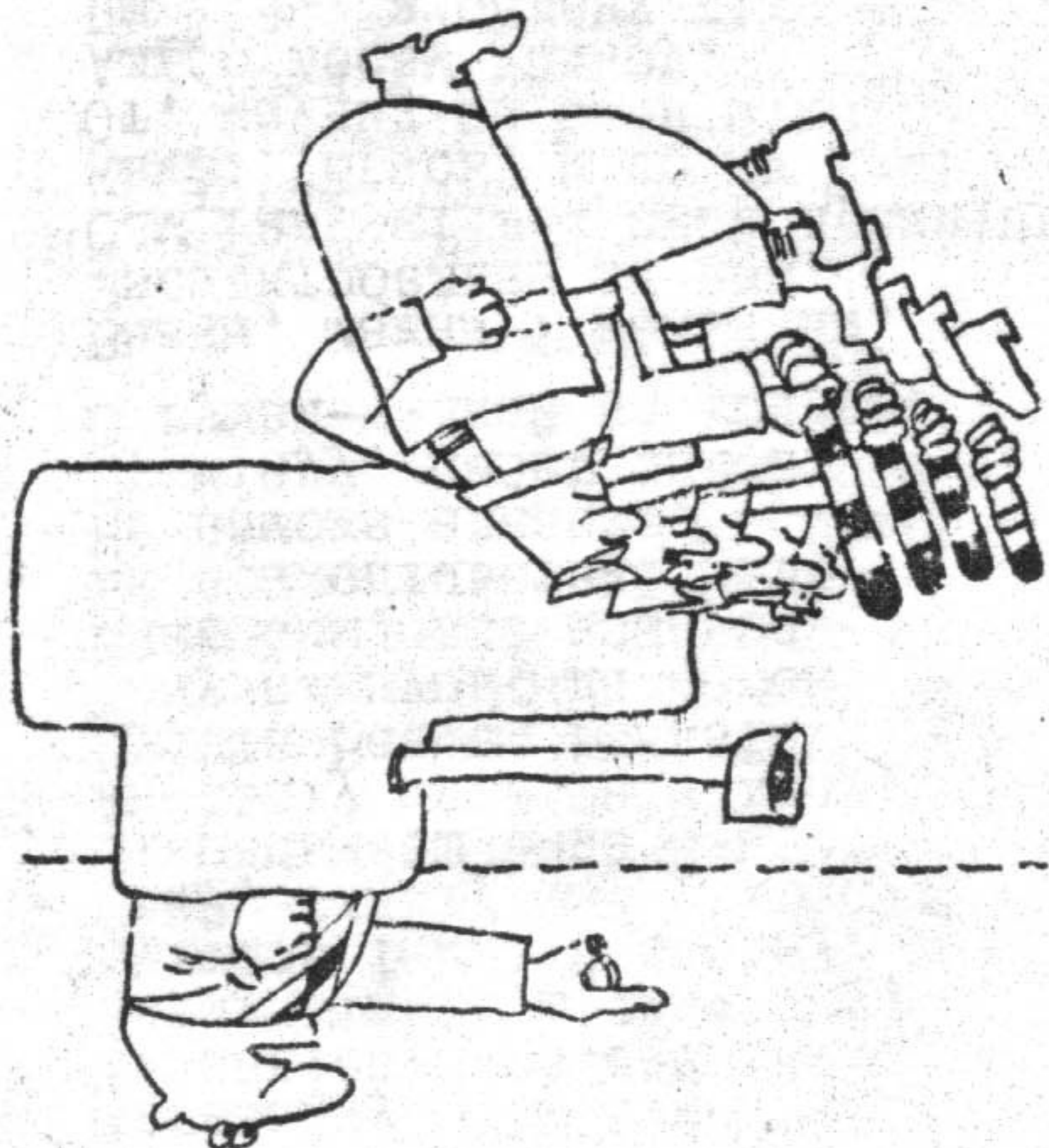
— Абагнаць!

Задрыжала, зараўло.
 Задымела: папаўзла.
 Замігала, засьвяціла.
 Стыне кроў ажно ў жылах.

Людзі сталі на калені
 На пакатым тым бугры.
 — Плюнь на сталінскія цені,
 Зянон-братка, гавары!

Што адвучвалі ад працы,
 Што разбэшчвалі народ,
 Пад дурных маскіравацца
 Прымушталі нас штогод.
 Што "Мужыцкай праўды" слова
 Актуальна і цяпер,
 Што заплёваную мову
 Не пускаюць на папер.
 Што нам памяць адбівалі,
 Сын на бацьку — унярод!
 Што манкуртамі мы сталі —
 Не калгас, а увесь народ.
 Што у яковых рукавіцах
 Матак малалі пры нас,
 Потым вешалі на сьпіцах —
 Быў такі прыгонны час.
 Што жуем мы хлеб ды сала,
 Што ня спухлі безь яды —
 Сялянін у нас удалы,
 Як вяроблюд той без вады.
 Што раку гаўном зглумілі,
 Што ні горад, то смурод.
 Што Чарнобылем накрылі,
 Не раён, а увесь народ.
 Што ў дурдоме без пучёўкі
 Кожны мог апачываць.
 Чужакоў блатных і лоўкіх
 Слалі намі кіраваць.

Як кіно: псіхоз-атака.
 Шыт і шлем. Аўчар-саака.
 Без разбору гвалтыць люд.
 — Дзе закон? Савецкі суд!
 Гінуць Купаву па зямлі,
 Паднялі і панячылі.

Што пустаці на лясцэсі
 Загалалі нам радзіць,
 Што жадрук у паднябэсэсі
 Не мае, а просіць піць.
 Што лэйкунскія аборатні
 Дырэктывы лозам шпозь.
 Што галоснасьці мя радзі —
 Галасіць усім ласіць.
 Што нара лозамі зваціца,
 Каб ладэй не адставаць
 Нам за розум граба ўзвіца,
 Граба перабулаваць...
 В усіх слухаў, в пасіўны,
 В — бодзіны хонэ праціўні,
 Сам з сабою атраціўні,
 А на лозамі хваціўні — патух.
 Спор-пакуюсію хвацілі
 Пра матро ныв урчаць.
 Думаў в, каб іх ня звалі,
 Граба, мусіць, паматаць.
 В ао, ваву напратыўні —
 Тэкст сьпісаў з "ВМ"/Газэты/
 Ды на шлот прымастакоўні.
 А мне ў радоры пістагеламі
 Рукі ўзат, заткнулі рот,
 Павалі ладэй за шлот.
 Чую знорку оудзе твзі!
 Вуня і шмыцьку баць: МЛС.

І пасыпаліся "крупы".
 І з'явілася "мука".
 І прысуды піша труна.
 І гаруе "Талака:...."

Далахлі гэта Саўку --
 І пайшоў ён на папраўку.
 Зноў вярнуўся ў родны строй
 Разам з гвардыяй старою.
 Зноў дратуюць гонар, памяць.
 Зноў лушчуць ганяць, плямяць...
 А няўцяжная хімера
 Выцірае пот з ілба:
 Дзе тут Саўка?
 Дзе Валера?
 Дзе тут Фарс?
 Дзе барацьба?
 З-за чаго ушчалася бура?
 Хто пагрэў на ёй руку?..

Беларуская культура
 Плача ціхенька ў кутку.

Пастаной высокіх жыжу
 Ён даўно ужо каўтаў
 І таму ніякіх кніжак
 Год пятнаццаць не чытаў.

Ды як раз ад перапалкі
 І ад кытыкі ды клін
 Ацпраўляўся на рыбалку
 Хітраван стары Кузьмін.
 І пакінуў ён Валеру
 Сьметнік значнага памеру.

Нібы мухі, сьметнік гэты
 Абсядаў народ такі:
 Кампазытары, паэты,
 Рэжысёры, мастакі.
 Кожны штосьці там шурупіць,
 Ды яшчэ на ўладзе лупіць.
 З гэтай тлумнаю аравай
 Не спраўляецца Бюро.
 Хто з іх левы?
 Хто з іх правы?
 Дзе ў іх штык?
 А дзе пяро?...
 Ясна, ім ідэйны порах
 Палмачыў заморскі вораг
 І смарчкі-інтэлігенты --
 Белай гвардыі агенты...

Ніччэ п'юць мёд у сьцяне
 Мне насуць усё сексоты.
 Булізе трава, без затрымак!
 Гэта в ашам у друк.
 І ў Маскве -- не без паэтычкі:
 Ёсць старыя сворык -- Свурк...
 --Штож, -- сказаў Валера, -- сходу
 В пар на групу згоду...
 І пайшла пісаць тубэрны
 У "Вячорні" і ў "З'яўляе"
 Хопць усіх ад тупства верне,
 Група дружна раі вядзе.
 Ніччэ застаўкі сарвала,
 Не змаўкаюць крумкаччэ --
 Канцляты, генералы,
 Аўстаўныя стуканчэ.

Хай палкіне нам фактур
 І засьвешчэ "агентур"
 Тых, хто сноўляюць на сьмеру,
 А сьмяляць на ў мору.
 Ёсць, хто "омоўчкі" чулае, --
 Боўш, Батун і Пенялеў,
 Заклікаюць шмат гадоў:
 "Е! напалеў і жыдоў!"
 Калі трава, ёсць лавескі:
 А. Ражко і А. Залескі...
 Ласьці Маскве і Рызе фору
 Група хуцкага ашору...
 Стала моташна Валеру
 І падумаў ён: "Аднак"
 На якім мне халеру
 Таты чортэў каварданк!
 Парасіцца о мне ў ашталку.
 Пенялеўныя лэзны
 На чале з жалезным Саўкам
 Завяліць мяне куды?"
 Ды нават вяртацца позна:
 Асвешчэ Саўка прозна:
 -- Група хуцкага ашора --
 Наша луткая ашора.
 Апошні факты ў ашорні --
 Акрычаем вам сьпешчонны.

Хоць настрой Валеры падаў,
 Поўз уніз на тармазах,
 Выручаў Савелій Паўлаў —
 Прапаганды вечны заг.
 Дзелавіты і жывучы,
 Ён трымаў ад прэсы ніць,
 Добра ведаў, як прыжучыць,
 Прышчаміць, забараніць.
 Ён надзейны, як бязьмен.
 Час ідзе, а ён бяз зьмен...

Не хаваючы даверу,
 Даў парадку ён Валеру:
 —Хочаш мець апёкаў меней—
 Жар гарні чужою жменяй.
 Каб лячыць ідэйна хворых,
 Трэба моцная рука.
 Групу хуткага адпору
 Згарбузем пры ЦК.
 Каб ня мы мазгі упраўлялі,
 І рабілі паварот —
 Навукоўцы, генералы —
 Адукованы народ.
 Ледзь заўважым дзе заразу,
 Падключаем іх адразу.
 А паткнецца Адамовіч,
 Мы ў адказ яму—адмовіць,
 Няхай ведае Алесь:

Лепш бы я дзяліў кватэры,
 А ня ў гэты нетры лез".
 І каб даць якую раду,
 Весці справу праміком,
 Да сябе сабраў нараду,
 Лясную грозна кулаком:
 —Воз ідэйны наш нясецца
 Аж да злому галаву.
 Ты куды глядзіш, Русецкі?
 Што ты робіш, Канцавы?
 Як няма на мойцы Саўкі,
 Дык залезьлі ўсе пад лаўкі.
 Бескантрольны Екель Лёня
 Што з трыбуны балабоне?!
 Клічце себья ж у кантору
 Групу хуткага адпору.
 Нераглядзьце ўвесь састаў,
 Каб ён больш разумны стаў,
 Каб ударам найхутчэйшым
 Прышчаміць хвасты "Тутэйшым"
 І разнесьці на шматкі
 Пачынаньні "Талакі".

Скрыгатулі злосна жорны
 Пад бязлітаснай рукой,
 Каб раструшчыць непакорных,
 Адабраць у іх спакой.

Як ня просім, дык ня лезь.
 На выворку і Вітушку
 Хутка знайдзем мы залішкі
 В у "Вячорні" расьцяжку
 Прыннарошана "Талаку".
 Хоць Пятрышкінаў нявмець
 Ту сабе, ды оў галоў
 Для олжжыста знаёмства
 Запрасяць "барацьбітаў".
 Вось яны папярэдні сьпенку:
 Філімонаў, Дамараў,
 Ульяновіч, Ігнаценка —
 Дружны, вопытны атрад.
 Запаволена і тупа
 Інструктыж чыкала групе.
 Зьвяў Пятрышкінаў: "На туста,
 Эскадрон оўлых вавк.
 Так з пухонка расьцягай
 Ян на справімеся ніяк.
 Ян павороча, ня гешыш,
 А старое гэтао...
 —Ну, а трохкі малязэйшых
 Не чуць і не віць о?
 Зраўмеў драмашку Саўка:
 — Прадугледжана пабаўка.
 Мы (Стаскевіч) папярочым,
 Каб ня нашла оўд калячым.

Пачытаць яго, дык зьдурь
 Не захочаш нават жыць:
 Патрышкінаў агентура
 Навякол ўсе кішыць.
 А народ дурны і сонны
 Не каплетрыць—справы швах:
 Тут—напцямь, там—масоны,
 Родны лад грашчыць на швах.
 Пулікашнымі Матэзіс
 Царваў марксісцкі вазіс,
 А няволена Саўкоўскі
 Амалыве ўпліў маскоўскі...
 Ды з падтрымкай нешта глукса,
 Хоць оў дзе рэчюкі пра.
 І нарашце завараухай
 Адурмылася Масква.
 Атрымалася няпраўда,
 Нечакана олснуд гнуд.
 І гата з інфарктам Саўка
 У бэлыну затрымеў.
 А за ім ніяка пені;
 Злоў сьцяпуша на оўд,
 Плігатулі на лясчынне
 Пепяляў і Бяўн...
 "Мне ўсе гата—пемня мес,
 Скіс разгублены Валера:

Паўлюк Загзірасты

Вядзьмак
Лысагорскі-меншы

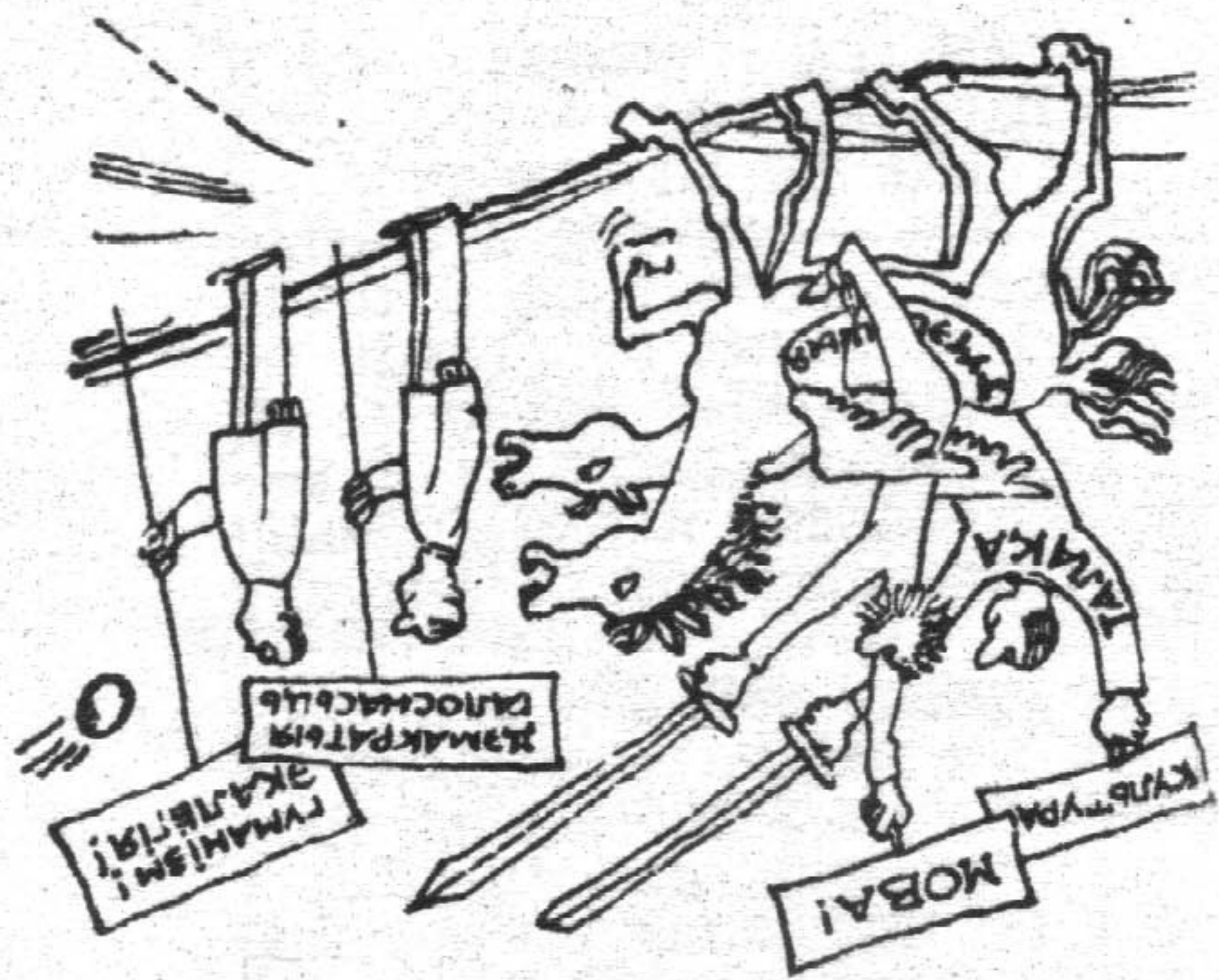
НАРАБІЛАСЯ БЯДЫ
У НЯДЗЕЛЬКУ НА
"ДЗЯДЫ"

АЛЬБО
Як я быў на
сапраўднай вайне
каля свайго дому
ў Менску 30.X.88

(ПАЭМА)

СКАЗ ПРА
САЎКУ ПАЎЛАВА
І ГРУПУ
ХУТКАГА АДПОРУ

(паэма)

Шмат наперад мне вядома.
Я за галубкі галю.
Перажыў у тым доме,
Можа, што перабулю.
Косці мне пераіраі!
А павод, скажыце, дзе
Левані і лібералі?
Я ж сяду, як і сядзеў.

ас мянлеца, прыносіць
Шмат навін нязвыклых ён:
Дэмакратыя, галаснасьць
І "свабодны мікрафон".
Недармалы ўсюды ціснучь,
Мітынгуюць там і тут,
Дабіваюць сталіністаў,
Над начальствам ладзяць суд.

А у нашым родным краі
Расстаўляе зноў сіло
Звычка подлая, старая:
Толькі б ціха усё было!
Хоць як бышам бы і ў нас
Перамены робіць час.

У прэм'еры ды ў міністры
Касяком палезьлі ў ход
Інжынеры, трактарысты —
Менскай выпечкі народ.
Хто калісь ім лазьню ладзіў
І напіткі падбіраў,
Пры пасадзе і акладзе —
Кіраўнік дзяржаўных спраў.

У рашчыненыя дзэверы
Да сваіх таварышоў
І Пячэньнікаў Валера
Ідэялягам прыйшоў.

НАКАЗ НАРОДНЫМ ДЭПУТАТАМ.

дстаўка—усім цэнзурным катом,
што гваліць бедную культуру—
ад невуцтва і проста здуру!..

Культурай правіць той, хто піша
раманы, вершы ды карціны...
хто вызначае пуцявіны
у абшар Духоўнага Узвышша...
і толькі ён — душы ахоўнік—
народу — прама і адкрыта —
а не праз цэнзарскае сіта —
перадае свой плён духоўны...

Зямлю—сялянам, і — навечна!..
/Каб бюракат яе ня нішчыў!..
Заводы — тым, хто недарэчна
ад іх адлучаны фактычна...

А Уладу — вечнаму Народу!..
Вам, хто на выбарах
сапраўдных —
ад мафіёзі апаратных —
ачысьціць грэшную Свабоду!..

Занатаваў у Калядоўную ноч,
падслухаўшы Голас НАРОДУ, —
ВЯЗЬМАК МЕНСКІ

Слава Бывава ў зеніце —
Звон ідзе з усіх бакоў.
Лік яго вялімазьяніне
У палтэжыяе, між ралюў,
А Тарасава і Сашу
Патрасіце, н'ой грэўу
Булізе ўласнай кантра мала,
Пазваліем о'шч Шатала...
Група ўзводзіць вочы ў неба,
Кожны чаша паланю:
—Калі грэса—значыць грэса!
Нам яго не ўпершыню.
І парэчя, без прыняккі,
Хоць ён нам не свят, не зьшч.
Мы гатовы на паруккі!
Сёння ж жаданава ўзшыр!..
Адаслаў пэўноў Валера,
Цячаслаў пусця прэбор:
—А ў іх есьць якая мера?
Пі на оўлае перабор?
Бо прасіў жа сакалоў
Браць у о'шч менш калю...
Супакіў саўка: — што ты
Не трывожа ні ад чым.
Тага ўсе — мае турботы
В ўсе ўзв'язжы і ўлічыў.

В о і сам якота іша
Кудаконм талоў прыо'шч.
Толькі неляга мне—пасада.
А нутро даўно сьвярб'шч.
Пакчаў ўволю ў о'шч.
В перон іх і сьшч.
Ну няўжо ўформ асудзіць
Прэлетарскі пераліо?..
Аж спэляхаўся Валера,
Як клякоча саўка злом:
"Тага ж мы такога зьвера
Зьберагам пад к'шчом!"
Прыхваў свой позір к'шчкі
І на выхад вышаў "пас":
— І ня страшна анікошчкі,
Калі трымаўшч ў а'шч!
Саўка хмыкнуў: "Божа міль,
ён кваліфіца ў жуде". —
— За мяне такія сішч,
што ня сьшчліся табе.
Як пастаў з с'шч папкі
Лік ўсе пашчымуць тапкі!
што казав, ізе пашчліўся,
На каго не пашчліўся,
З кім в'шчю чарку піў,
З кім кахався, ізе л'шчліўся,
што працаў, і што к'шчліў.

Паўлюк Загірасты

ЯК МЯНЕ АДВАДЖВАЛІ АД "ТАЛАКІ"

(паэма)

УЛЬТЫМАТУМ ВЕДЗЬМАКАМ І ЗАДЗІРАСТЫМ!

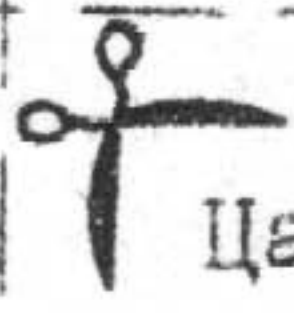
Калі 5 дня наступнага
месяца не з'явіцца з
пашпартамі і чарнавікамі
твораў па ганарар, то
ужо 6 дня пералічым яго
у фонд Беларускага
Народнага Фронту за
церабудову "Адраджэньне".

Адрас рэдакцыі:

сталіца Беларусі,
праСПэкт Францішка Скарыны,
хата № 222, III паверх,
рэдакцыя "САМВІД".

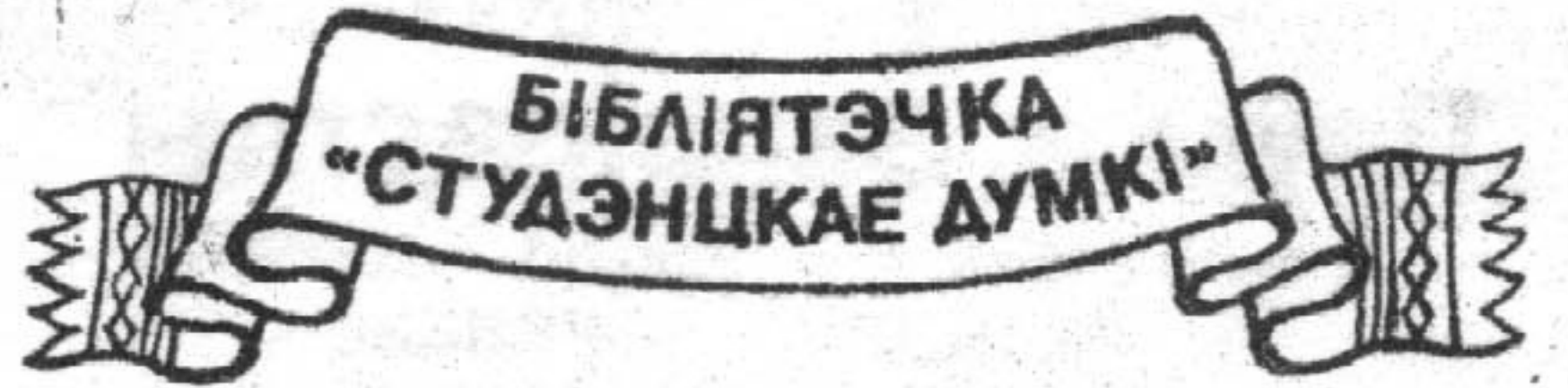
Нас вядуць, як арыштантаў,
як крамоў пры перні.
Служкі хоць без аксэльбантаў—
Палабенства, чорт сьвяці!
Следчых куча, пракурораў.
—Лік за што вас замялі?
Крымінальна знаём нораў:
—А мы толькі чаі пілі!
Лічы шэф Лукае зьніў:
—В з вас вышліну тут соль,
А ну, ўсіх на аксэртыву;
Трышэр, СІІ і алкаголь.
Нас круцілі і сьвяцілі,
Браці пробы на хваробы,
Не знайшлі і ашчэрпілі,
Ро і дэініня вандроў.
Ім гаварылі толькі сьніцца,
Мы для іх — што сьніцца, зьні.
Ім бы з овамі ты напіцца,
Пехмяціцца, зноў на лекі...
А у нас чаго напісэцца?
Як з заробку смяльнуць штраф,
Вуць, з-пад краўну, лік залябэцца,
Толькі гонар, ошышам граф.
Толькі думкі, толькі мова,
Толькі вочы, каб глядзэцца,
Толькі розум, толькі слова,
Ну, бо ім тато ня мещэ.

В-АКОД, в-брыгадзілі...
—Ну, смотры, штоо не чулілі!
Ашчэрпілі, дзюккі Богу,
В за дом, ты на дарогу.
Ну а там шыньельнай хелуры
Пра, нібыта на манеўры.
Ні тралейбус, ні машына,
Ні мужына, ні жанчына,
Ні стары, ні малалы
Не патрапыць на Дзюды.
Гудзі! жудасцю праймае,
Калі валіць сіля хмара,
І вішыць сідана, грае:
Ах, ты сталінская мара!
Гудзі кагеня ў атаку.
На каго? Пасойся Бога!
На старота, на слабота,
Лься па мордзэ, оух пад сраку...
Гонар храты расьпірае:
—Мы тут сіля, мы тут ёсць!
Сіля ёсць, але дурная.
Служба ў смак — саоаку косяць.
Хто праваў вас на народ?
Хто палнаў вас на матлія?
Хто камандуе ў народ?
Што ж вы роіце, дурныя?

Цана /па дамоўленасьці/

прачытаў ?
перадай другому !

ВАНДЭЯ НАВЫВАРАТ

БЕЛАРУСКАЯ
АНАНІМНАЯ ЛІТАРАТУРА
КАНЦА ХХ СТ

МЕНСК - ВІЛЬНЯ
1989

Выйшаў у свет "Эзу дома -
людзі-людзі, Гоман-Гоман!
Лут мяне за руку хваць!
- Ты куды, тваю птамуць!
- Што за новыя парадкі?
На матліку я, па таткі...
А наўкол кукладзі, каскі,
падароны ў нас век,
пакасаецца лут ласкі...
Але ж я вшыя на зак!
Летом я, дабалыта,
Не палітык, не стэлыта,
Я ж не вашыя пракося
Лівапаша год пачу ўзнос...
Я народжаня ояз бога,
Хоп вшыя не стэіст,
Па дзяду, хіоа, нябога
Внісць ня можа камуніст!
Заборна - хрысьціянства,
А дзяду шчыя ад палганства.

Вось і мліць усё сюды.
Сьвятэ памці - дзяду.
Мэрзнуць рукі, ноці, нос.
Шэрань беліць навалкозле,
Бо стэіць крэху мароз.
Зень нядзелька, вецьр коле,

ПАТЛЮК ЗАДЗІРАЮТ.

Пра аўтара:
 Не олу.
 Не сьліжы.
 Не выжы.
 Не маю.
 Не выіраю,
 Не ўнагароджываю,
 Не сьліжы,
 Не ўзедлічю,
 Не павяртаю.
 Нізе.
 Ні з кім,
 Нік, Нікола,
 Нама.
 Прашу ўсе гэта ўлічыць.

А кажу оліць чалавечам.
 Я ж нішто, кажу пад зьлічэнам.
 Што дурны я, пень і гад.
 Утварэньне па-своіму,
 Школьніць палі апарат,
 Сьціраць кучкі стэвць воіска,

"Трапку" з "брухам", "чурку" тожа
 Неяк вивучыў, мой Божа
 Стаў вучыць другія мовы —
 Малады быў і здаровы.
 І цяпер па-беларуску
 Каб што правільна сказаць,
 Я падумаю па-руску,
 Ды пачну перакладаць.
 Я падумаю па-польску,
 Па-украінску магу,
 Па-нямецку, па-літоўску,
 Свой акцэнт не берагу.

Час ішоў.
 Застой стаў.
 Я зь іх слоў перакладаў.
 Пастарэў, парвалі зубы,
 Збудавалі ў роце мост.
 І акцэнт на маю згубу
 Аднавіўся на увесь рост.
 Зноў рагочуць з вымаўленьня,
 Пасылаюць у калгас.
 Перажыткам пакаленьня
 Нараклі каторы раз.
 Спрабаваў пад іншаземца
 Маскаваца, колькі мог.
 Пад казахскага хоць немца,
 Хоць пад чорта, каб бяз рогу.

**КАБ СПРАЎДЗІЛАСЯ НА БЕЛАРУСІ
 У НОВЫМ, 1989 ГОДЗЕ ! ..**

Каб чыстым дыхалі наветрам
 і грудзі нашы, й нашы душы,
 каб зыклі ўсе, хто нашы нетры,
 балоты ды лясы парушыў.

Каб зноў сьпявалі нашы вёскі,
 у рэчках каб сінелі хвалі...
 Каб лёсы нашы не зламалі
 Язэпа-ката падгалоскі...
 Каб зьбег, нарэшце, у адстаўку
 наш "вечны іднёлух" — Саўка..
 Чацьвёрты год перабудовы —
 а ён, як і заўжды, гатовы
 крышчыць ушчэнт свабоду слова -
 цяпер — у хеуры Сакалова/...

ВЯДЗЬМАК МЕНСКИ

Я да лектара, брацючкі:
 — Дзіця, харошы мой,
 Мне харошы, як півяточкі.
 Ды т асцэс, дажыліт,
 Ява, нярака палавіна,
 Печань, сэрца і гасцрыт —
 Каніклат для памаянін.
 А яшчэ в тл т нядомкам
 Акснвеву воср правым вокам
 Дзевачу год, чаму ня знаю,
 А кулягаю і кулягаю.
 У аляку пабату —
 Справа страляўца не змату,
 Зьлева — ў рукі парадзіч...
 Хоць жану да воіска кінч...
 Локтар піша мне лаведку
 Па-лятні... Цёмня лес!
 Ставіць нейкую паметку
 І кіруе ў сабес.
 Каб здаровы вы былі!
 Боряць жа праўда на зямлі —
 Інавалішасяць мне палі!
 Сунуў кніжку ваенному.
 А ён змрочны ўвесь сьвязіць,
 Вышкім мордай аб сабому,
 Так дубамі шамашіць:
 — Ды атседава, калека!
 Натараць мяне, натараць...

Бой з народам? Бой народы?
 Каб, як ёўла, стойла знаў?
 Каб ня перся на свабоду,
 Як рэдуць, каб маўчаў?
 І дзвям — ваража сіла —
 З тако сьвету о"юце ў зноў?
 Пад оўчпозер о"малі,
 Альсо выкінуць іх вон?
 Беларусь — усю за крата,
 Алягей — ў курапалты...
 Эх, ці хто ў Менску ведаў,
 Колькі кормім пармаецаў!
 Пры пелонах, ністагелэх,
 Пры дубінах, пры жмелэх,
 Пры шыльгах, з оалёнам таў,
 Як пламелы, як зарая,
 Быць і о"п. Альтарнатыва
 Не дапусьцьць дырэктыва.
 Сто машын. Лажных куча.
 Яваракі і валамелы.
 Тры талы "рубіша" вучаць,
 Сеньня — прэктыка работы!
 — Вуцэ сой, ці зраніроўка?
 — Вуцэ ўсе. І дужа доўка!
 — Вы, сьляніска і о"ня,
 Чаму кожны з вас мурны?

Зьмест:

Паўлюк Задзірасты
ЯК МЯНЕ АДВАДЖВАЛІ АД
"ТАЛАКІ" /паэма/ 1

Вядзьмак Дысагорскі-меншы
СКАЗ ПРА САУКУ ПАУЛАВА І
ГРУПУ ХУТКАГА АДПОРУ
/паэма/ 15

Вядзьмак Менскі
НАКАЗ НАРОДНЫМ ДЭПУТАТАМ
/верш/ 29

Паўлюк Задзірасты
НАРАБІДАСЯ БЯДЫ У
НЯДЗЕЛЬКУ НА "ДЗЯДЫ"
/паэма/ 30

Вядзьмак Менскі
КАБ СПРАУДЗІДАСЯ НА
БЕЛАРУСІ У НОВЫМ,
1989 ГОДЗЕ!..
/верш/ 43

Р спакойны, я жанаты,
Невысокі, сьлепаваты,
Быў заўжды інтэлігентам,
А тут рэбяць дысыдэнтам.
Я ў галоснасьць быў паверыў,
40 год нячком я жыў,
Лёс свой службай толькі мераў
І нібы свабодны быў.
А бяда мая — дажыўся,
Як зачэпіш, дык баліць;
У дзяцінстве не вучыўся
Па-расейску гаварыць.
Каб вазіў я іной на ферме,
То ня муляла б бяда,
Там ня ловяць, дзе хто перне,
І не цягнуць да суда.
Але ж вывучыўся, ліха...
У сталіцы жыць пачаў,
І ня ўседзіш, браце, ціха,
Бо акцэнт мой выдаваў.
Трыццаць год мяне дражнілі
То за "трапку", то за "бруха"
І ад рогату аж вылі:
Во "калхознік", во "псяюха".
Я акцэнт таптаў, як мог,
Я пачаў быў заікацца —
Моўны так араў мурог,
Каб да іх прыбудавацца.

Шынялем сумленныя крыжы...
Як прагнаста, дык завяш...
Не! Лупі за радам рад!
Дыцяціна і загал!
Круціць марачкіну рукі,
Мартыненьку о"юць пад лях,
Плечуць Содолева дукі...
Пашкадуіце хоць малых!
Вуль Казловіч рот разьзявіў...
Ну і што, што ты сьпежор!
Ручо з газам — пшык наставіў:
— На пісакаў роўім морі!
— Сталымашонка замалі!
— Ён жа быў у іх крамлі!
— Замалі, каб болыш ня таўкаў,
Так сказаў вяльможны Садка.
Раж напменаў, як і іншак,
Ды віжуй, дзе іхні бякаў.
— Потэрыл пісак стыл!
— Кто в его роту был жил!
— А вот этот Адамович,
Знаю точно: Аранович!
— Все масоны, сионисты,
Перевантликкомунисты!
— На што тэчыце лязо?
— Вых берем, и всех в ШИЗО!
— Вы не напшы, мултанты!
— Мы ў Вандзі! амігранты.

Кітаў паў, што чалавекам
Буду в псе раціць...
Зноў! Ну па "Талакі"
А ня ўсё ў мундзіракі!
Значыць, быў загал такі
Тых высокіх, змочына-хмудрых,
Але ўсіх не заграбі!
У "Талака" былі і бабы,
І старыя гарбы,
І, як в, зпароўем славы.
Хтось быў вылаўся матам.
Серы! о лзе, патаварыць.
— А пайшлі ка мне да хаты,
Чаем можам замачыць...
Ну, прышлі! Частву чаем.
Сарпа чые! баціць.
Аж у сены выкікаюць —
Міліцэйскі ўзвод стаціць!
— Што за мілтант? Што за сход?
Пачаў у псе народ!
— І ём хто чак, малака...
— Мілтант гата! "Талака"!
Патем шмор! За сціну рукі!
Разьбярэмся на судзе,
Мо, хто возьме на парукі...
А судзецьві! А людзей!

жавы і з прычыны гэтага яны не маглі мець у ёй дамінуючага значэння. Ф.Энгельс адназначна сьцьвердзіў, што "ва ўладанні саміх літоўцаў былі паўночныя землі "рыбалтыкі" /т.ІВ, с.І63/, г.зн. уласна літоўскія землі, а ня ўсе землі дзяржавы, як гэта сьцьвярджаецца ў дасьледваньнях па гісторыі Беларусі. К.Маркс таксама глядзеў на ВКЛ як на славянскую, "рускую" дзяржаву. Ён пісаў у артыкуле "Сьценька Разін": "Гуць тады была падзелена на дзьве дзяржавы: Маскву і Літву" /цйт. па кнізе І.Гракава "Очерк по истории международных отношений Восточной Европы XIV-XVI вв., М, 1963, с.156/. З гэтага зразумела, чаму беларуская мова зьяўлялася дзяржаўнай у ВКЛ, на ёй пісаліся акты і законы дзяржавы, на ёй гаварылі ўсе слаі грамадства. Пануючае месца ў гэтай дзяржаве займала і беларуская культура. Не выпадкова таму, што самымь выдатным дзеячом навукі, культуры і асьветы тут быў Ф.Скарына. Аднак, для Л.Абэцэдарскага ўсё гэта было неістотна.

Як бачым, сьцьверджаньні Л.Абэцэдарскага ня маюць нічога агульнага з поглядамі клясыкаў марксізму на ВКЛ. Аднак, ня глядзячы на гэта, яны пануюць у нашых дасьледваньнях і падручніках па гісторыі Беларусі. Па ўсім відаць, што і надалей так будзе, бо, напрыклад, аўтары артыкула "Фактам вопреки" у падрыхтаванай працы "З глыбіні вякоў", у ліку іншага гавораць і аб уключэньні беларускіх земляў у ВКЛ, хаця ні пра якое уключэньне ня можа быць і гаворкі, бо гэтая дзяржава пачала фармавацца на тэрыторыі Беларусі, і таму невыпадкова яе першай сталіцай быў Наваградка.

Усялякае іншае тлумачэньне указаных пытаньняў абвясчалася памылковым ды шkodным. Менавіта такую ацэнку атрымалі ўсебакова абгрунтаваныя, аргумэнтаваныя канцэпцыі аб паходжаньні беларусаў акадэміка У.Перцава і сучаснага рускага гісторыка В.Сядова /"Этнаграфія беларусаў", 1985, с.39/. Калі ў маіх публікацыях "Где была летописная Литва?" /Зб. "Тезисы докладов к конференции по археологии Белоруссии", Мн., 1969, сс.233-238/ і "Из истории Новогрудка" /"Беларускія старажытнасьці", Мн., 1972, сс.343-357/ былі выказаны іншыя погляды на ўтварэньне ВКЛ, І.М.Ігнаценка, у гэты час дэрэктар Інстытута гісторыі АН БССР, на нарадзе работнікаў катэдры грамадзкіх навук Беларусі ў 1974 годзе без агляду выкладзеных у іх аргумэнтаў, наклеіў ярлык, схарактарызаваўшы іх, як спробу аднавіць даўна адкінутую нашай савецкай гістарычнай наукай тэорыю аб беларускай дзяржаўнасьці ў ВКЛ. А на адным з паседжаньняў Зучонай рады Інстытута гісторыі АН БССР З.Ю.Капырскі нават патрабаваў зьявіцца ў ЦК КПБ з прапановай забараніць мне публікавацца, паколькі, як было сказана, "ён нам перашкаджае". А калі гісторык В.П.Грыцкевіч па-іншаму стаў тлумачыць сутнасьць таго, каму належыла ўлада ў ВКЛ, ён быў выключаны зь ліку аўтараў калектыўнай кнігі "З глыбіні вякоў". Хіба ўжо гэтыя факты не гавораць аб тым, што нашы гісторыкі, як трашна зазначыў Н.Гілевіч, "усё яшчэ знаходзяцца пад абэцэдару-скім каўпаком"?

У нашых гістарычных дасьледваньнях абыходзяцца і іншыя выказваньні клясыкаў марксізму аб Беларусі. Так, К.Маркс адзначаў характэрны для Польшчы і ВКЛ

працэс выцясьненьня мясцовых гандляроў жыдоўскімі, што прывяло да важных зьменаў у клясавым складзе народаў гэтых дзяржаваў, у першую чаргу беларускага, украінскага і літоўскага, менавіта зьнікненьне ў іх мяшчанскага саслоўя: "Гэтыя жыды захапілі сабе выгадныя промыслы і зьдзелкі, умацаваўшыся як мяшчанскае саслоўе паміж магнатамі і дробнай шляхтай з аднаго боку, і сялянамі, з другога". /"Архіў К.Маркса і Ф.Энгельса, т.5, с.348/. На жаль, у працах нашых гісторыкаў, у тым ліку і ў кнізе З.Капырскага "Социально-политическое развитие городов Белоруссии в XVII-первой пол.XVIII вв." пра гэта не гаворыцца ні слова. К.Маркс таксама паказаў рэакцыйную рабаўніцкую ролю на Беларусі жыдоўскіх гандляроў, якія спойвалі народ, усё больш закабалаючы яго: "Як толькі палырылася ўжываньне гарэлкі, для іх гэта становіцца сродкам занявольеньня народа: выцягвалі ўсе наяўныя грошы ў сялян" /Там жа/. Пра гэта зноў нічога не гавораць нашы гісторыкі. У гістарычных дасьледваньнях пры аналізе нацыянальнага і сацыяльнага складу Беларусь падганяецца пад шаблон іншых краінаў, хаця У.І.Ленін указваў на важныя адметнасьці яе ў гэтых адносінах, зазначаўшы, што ў беларускім краі "беларусы — галоўным чынам сяляне", "палякі — дваране і інтэлегенцыя", "жыды — гандлёвыя слаі і рамесьнікі" /Ленінскі зборнік, XXX, с.30/.

Або вось яшчэ адзін факт, які характарызуе адносіны беларускіх гісторы-

Шчырае
дзякуй
вам будзе
за гэта !!!

каў да выказванняў класікаў марксізму аб Беларусі. Можна было б чакаць, што ў аснову асвятлення беларускага нацыянальна-вызваленчага руху ў "Гісторыі Беларускай ССР" (т. 2, с. 417-424) будзе пакладзена вядомае выказванне У.І.Леніна па гэтым пытанні, зробленае ім у яго працы "Аб карыкатуры на марксізм" (ПСС, т.30, с. 89-90). Аднак яно аказалася поўнасьцю абыйдзеным. Толькі ў раздзеле "Асвета і культура Беларусі ў пачатку XX ст." прыведзена частка гэтага выказвання, дзе гаворыцца аб незакончанасці украінскага і беларускага нацыянальнага руху, а таксама характарыстыка гэтага руху. "Абарона сацыялістычнай ішчэ можа быць тут абарончай домакратыі, роднай мовы, палітычнай свабоды супроць прынятачых нацый, супроць сярэдневечча" (ПСС, т.30, с.90), г.зн. галоўная частка выказвання апусцілі.

На фоне прыведзеных фактаў цяднаразовыя В.Мялешкам і З.Капыскім запэўненыя ў тым, што беларускія гісторыкі ў сваёй дзейнасці кіруюцца марксісцка-ленінскай метадалогіяй, гучаць зусім пераказанаўча.

Толькі, як кажуць, пад заслоны ў канцы артыкула яго аўтары адважыліся пагуляць у самакрытыку, адзначаючы, што для многіх работ беларускіх гісторыкаў характэрнымі недахопамі з'яўляюцца апісальніцтва і назірхунасць у асвятленні гістарычных з'яваў. Вось з гэтага і трэба было пачынаць, а не рапартаваць у духу часоў застою пра свае ўнутры посьпехі. Бо пераважная большасць гістарычных даследаванняў і церпіць ад гэтых недахопаў. Толькі ў некаторых працах па архэалёгіі можна знайсці човня факты, якія мяняць нашы ўяўленні пра паасобныя моманты далёкага мінулага Беларусі. У большасці выданняў па гісторыі Беларусі мы гэтага не знаходзім. Нельга ацэньваць працу навукоўцаў толькі "шматпудздым" выдадзенай літаратуры. Такі крытэрыі нічога не гаворыць. Посьпех працы навукоўцаў перш наперш ацэньваецца іх новымі адкрыццямі, канцэпцыямі. А іх няма і В.Мялешка і З.Капыскі іх не указалі. Вось чаму даводзіцца канстатаваць, што з усіх грамадзкіх навук у Беларусі гістарычная навука найбольш пацярпела ад дагматызму, вольтарызму і суб'ектывізму; у насаджэнні якіх галоўную ролю ў свой час адыграў Д.Абэцэдарскі. Таму стан беларускай гістарычнай навукі ня можа не выклікаць трывогі ў нашай грамадзкасці. Вось чаму вызваленне ад цяжкай спадчыны "абэцэдаршчыны", як слушна зазначыў П.Глывіч, і з'яўляецца галоўнай умовай не карэннай перабудовы.

М.І.Ермаловіч, гісторык
8.8.1987г.

АД РЭДАКЦЫІ

Сягоння мы выдаем чацьверты нумар "Студэнцкае Думкі", выдаем ды мяркуем: "Ці ж выйдзе пяты нумар? Ці ж не загіне ён з прычыны матар'яльнага або іншага характару?"

Прымаючы пад увагу нашу шчырую ахвоту выдаваць нашу часопісь часцей, што месяц, гэтак 15 нумароў на год, мы аднак ня можам не зважаць на матар'яльны бок справы. Сілаў духоўных хопіць у нас, — не хапае толькі патрэбных на іх выяўленьне грошаў.

Дык з заклікам гарачым зьвяртаемся да Вас, Грамадзяне, зьвяртаемся да Вас чытачы, да Вас Барацьбіты за лепшае заўтра: падтрымайце нашу часопісь пераз сталыя ахвяраванні. "Студэнцкая Думка" не павінна памерці — яна жыць ды разьвівацца мусіць!!!

НАШ РАХУНАК: РАЗЬЛІКОВЫ РАХУНАК 164901 ПЕРШАМАЙСКІ ЖЫЛСАЦБАІК АСАБІСТЫ РАХУНАК 11736. АШЧАДНЯЯ КАСА № 7459/0271. ТРАЯНОВІЧ ЮРЬ ЭРНЭСТАВІЧ.

Заявы на дасылку "Студэнцкае Думкі" і паведамленьні пра ахвяраванні /прыкладны сабекошт часопісі - 30 кеп./ дасылаць на адрас: Беларусь, 220018, м.Менск, в.Адзінцова 22, ксп.1, кв.113, Цямулк Алесь.

